

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'ESPAI PÚBLIC (MANTENIMENT DE L'ESPAI PÚBLIC)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 29 de gener de 2024, el ciutadà, en qualitat de president de l'Associació de Veïns i Veïnes de la plaça de la Farga (en endavant, l'Associació), va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- En data 27 de juny de 2022, l'Associació va presentar un seguit de propostes de millora dins el marc del Pla Cuidem Barcelona, entre les quals hi havia la proposta relativa al manteniment del verd de la plaça de Cal Muns.
- Manifesten que no van rebre cap resposta municipal a les seves peticions ni tampoc es va dur a terme cap actuació a l'espai públic per revertir la situació que exposaven.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se **al Districte de Sants-Montjuïc** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 1 de febrer de 2024 es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 26 d'abril de 2024 aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les intervencions dutes a terme a l'espai públic de la plaça de Cal Muns.

CONSIDERACIONS

1. Actuacions dutes a terme en aquest espai entre el 2021 i el 2023

El Districte informa que la zona verda de Cal Muns té una superfície de 1.727 m², dels quals 708 m² són de gespa amb arbrat. La zona enjardinada és un únic parterre de gespa amb una escala que el travessa dividint-lo en dues seccions.

L'any 2023 es va actuar al carrer de Rossend Arús. Es van fer obres de reparació del paviment entre la plaça de la Farga i el carrer de Gavà.

Així mateix, durant els anys 2021 i 2022, les tasques de manteniment executades a l'espai verd, el parterre de gespa, han estat aquelles que marca el pla de manteniment de la zona i són les següents:

- Sega de gespa amb una freqüència mitjana quinzenal (ajustada a les diferents estacions de l'any).
- Retall de les vores del parterre amb una freqüència mitjana bimensual.
- Una ressebra de gespa anual.

El reg automàtic i programat s'executava durant les hores nocturnes i amb una freqüència que anava variant segons l'època de l'any. En els mesos de més calor, el reg es programava fins a tres cops per setmana i segons la climatologia dels mesos de tardor i hivern el reg variava entre un o dos cops per setmana.

Des de l'entrada en la **fase d'excepcionalitat per sequera decretada per l'ACA** (Agència Catalana de l'Aigua), el passat mes de març de 2023, **el reg amb aigua potable de les zones verdes i les gespes està totalment prohibit**, per la qual cosa aquest espai des d'aquella data es va deixar de regar i la resta de tasques de manteniment (sega, retall de les vores del parterre i ressebra) s'han deixat de fer degut a la desaparició de la gespa del parterre.

Respecte a l'**arbrat de la plaça** les tasques de manteniment dels darrers anys han estat les habituals de la resta de l'arbrat de la ciutat:

- Inspeccions del Pla de risc en dates 9 de febrer de 2021 i 3 d'abril de 2023. El resultat d'aquesta avaluació ha estat que l'arbrat no presenta cap alteració que necessiti una actuació associada al risc, per la qual cosa no ha calgut fer cap actuació extraordinària a aquests arbres.

- La darrera poda de manteniment de l'arbrat de la plaça es va dur a terme el 13 de juny de 2023.
- Des del 2 de febrer de 2024, amb l'entrada en la situació d'emergència per sequera, es fan regs manuals de supervivència a l'arbrat amb aigua freàtica cada quinze dies.

En aquest punt escau posar de manifest que les administracions coincideixen en el fet que disposar d'espais verds a les zones urbanes contribueix a reduir la contaminació atmosfèrica, mitiga l'impacte del canvi climàtic i genera nombrosos beneficis en la salut de la ciutadania.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix les zones verdes urbanes com a espais d'oportunitat per al canvi positiu i el desenvolupament sostenible de les ciutats, i planteja que la planificació del verd urbà ha de preveure àrees verdes de proximitat on es practiquin activitats a l'aire lliure i que generin una millora en la igualtat ciutadana en matèria de salut. A més, considera imprescindible els espais verds urbans per al benestar físic i emocional dels seus habitants.

La Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat estableix que les autoritats municipals han d'ampliar i protegir els espais verds de la ciutat i garantir una relació harmoniosa entre l'hàbitat, els serveis públics, els equipaments, els espais verds i les estructures destinades als usos col·lectius (art. XVIII i XIX).

En aquest sentit, el consistori barceloní disposa del **Pla Natura (2021-2030)** com a full de ruta que guia les polítiques del verd a la ciutat, que té la conservació i millora del verd com un dels seus eixos estratègics, amb la finalitat d'aportar tant beneficis socials com ambientals que afavoreixin la millora de la qualitat de vida i el benestar a la ciutat.

Conscients de la importància de preservar i mantenir aquests espais verds, el Districte informa que **quan s'aixequin les restriccions acordades en el decret de sequera** es procedirà a la recuperació de les zones verdes afectades per la sequera. **En aquest espai concret**, es preveu una adaptació vegetal a les noves condicions de la ciutat atenent el canvi climàtic: no es tornarà a plantar una gespa sinó que la previsió és la substitució per arbustives i planta vivaç. Aquest canvi aportarà més biodiversitat a l'espai i més resistència a episodis de sequera i a l'increment de la temperatura mitjana.

Atenent l'exposat, i pel que fa al manteniment i la reposició de l'espai verd de la plaça de Cal Muns, aquesta Sindicatura considera que en el context de contenció generalitzada per ajudar a garantir la disponibilitat d'aigua i atenent les restriccions adoptades per l'Agència Catalana de l'Aigua amb motiu de la sequera, **el Districte està actuant correctament.**

2. Ús de l'espai de la plaça de Cal Muns

Pel que fa a aquesta qüestió, el Districte informa que des del Servei de Prevenció del Districte s'ha intervingut en aquest espai per l'impacte d'algunes persones que viuen a la residència Cal Muns.

A més, s'està en contacte permanent amb la direcció del centre i es limiten dinàmiques quan s'escau.

Aquesta Sindicatura ja ha tingut l'ocasió de pronunciar-se respecte d'una situació similar a la plaça de la Farga. Així, hem posat de manifest que en aquestes situacions és imprescindible dur a terme un treball coordinat entre els serveis municipals i les persones implicades, directament o indirectament, en l'ús de l'espai públic. A aquesta coordinació es refereix l'article 8 de la Carta municipal, quan diu que és un dels criteris essencials en l'organització de l'Ajuntament.

En aquest sentit, **l'informe municipal confirma l'existència d'aquesta intervenció coordinada**, que permet l'intercanvi d'informació, així com el seguiment conjunt d'aquest espai per valorar les actuacions i introduir les modificacions oportunes, quan escaigui.

3. Estat de les escales que travessen aquesta zona

El Districte informa que ha revisat les escales que travessen aquesta zona i, segons diu, estan en un estat adequat perquè en puguin fer ús les persones grans o amb dificultats de mobilitat. Les escales en qüestió són aquestes:

Aquesta Sindicatura discrepa del parer del Districte i considera que, tant de la visita *in situ* que vam fer el 24 de gener de 2024, com veient la imatge facilitada per

l'Associació, costa sostenir que aquestes escales i amb aquest pendent siguin de fàcil utilització per persones grans o per persones amb mobilitat reduïda.

Tot i que sabem que hi ha altres accessos, cal esmentar que al final d'aquestes escales hi ha un parc infantil i, a més de la canalla que hi transita, no sembla que per a una persona gran que, per exemple, vulgui dur els infants a l'espai de joc, li sigui fàcil baixar sense un punt de seguretat on agafar-se, és a dir, una barana.

De fet, si les escales hi són, es presumeix que s'han de poder utilitzar i, en la nostra opinió, la instal·lació d'una barana en milloraria tant l'accessibilitat com la seguretat de les persones vianants.

4. Retorn a l'Associació de Veïns i Veïnes de la plaça de la Farga respecte de les propostes formulades per aquest espai

En aquest punt, el Districte informa que està en contacte de forma permanent amb aquesta Associació i fins ara, diuen, l'Associació no els ha comentat l'estat de la plaça de Cal Muns. A més, van consultar els IRIS dels darrers dos anys i tampoc no hi constava cap queixa pel mal estat de manteniment de la plaça. Els que s'havien rebut feien referència a una plaga de ratolins que hi va haver a la tardor de 2023 i algun tema puntual de neteja.

Respecte d'aquesta qüestió, val a dir que l'Associació va assistir a la presentació del Pla Cuidem Barcelona celebrada el 27 de juny de 2022. En aquesta sessió, l'Associació va presentar un document de 32 pàgines amb un conjunt de propostes, entre les quals figuraven les de la plaça de Cal Muns. Com a entitat es van comprometre a preparar-les per a la Comissió de Seguiment, coordinada pel tècnic de gestió de projectes i el conseller del barri de la Bordeta. **Ens sorprèn, doncs, que des del Districte se'ns informi que no en tenien coneixement.**

En concret, pel que fa a la plaça de Cal Muns, l'Associació expressava:

A més, a través de la informació que consta a la plataforma participativa decidim.barcelona, es pot observar que el 12 de juliol de 2022, representants de l'Associació, juntament amb el veïnat i amb l'acompanyament dels serveis municipals, van fer una passejada pel barri per veure la concreció de les actuacions al territori i millorar el Pla Cuidem Barcelona.

A la zona de la plaça de Cal Muns es va comentar la necessitat d'incrementar el reg i el manteniment dels parterres, potenciar la vegetació ornamental, redissenyar l'àrea infantil per conciliar-ne els usos (presència de pacients de la residència Cal Muns) i reparar el paviment.

A la sessió de retorn celebrada el 26 d'octubre de 2022, l'Associació va demanar una reunió més concreta per aprofundir en el seguiment del pla integral de manteniment del barri. A l'acta hi consta que a l'inici de la sessió es va explicar que hi havia aspectes que encara no s'havien desplegat al barri de la Bordeta, es va fer constar que havia d'arribar més informació al barri i es va prendre nota de la reunió sol·licitada per l'Associació. Ens consta que, en data de l'elaboració de la present resolució, aquesta reunió no s'ha programat.

En vista de l'exposat, aquesta Sindicatura conclou que **el Districte sí que tenia coneixement de les reivindicacions veïnals en aquest espai.**

Convé recordar que, en un procés participatiu, el retorn o devolució és el moment d'explicar quins aspectes dels que s'han aportat durant el procés, el debat i la presentació d'iniciatives o de propostes s'han tingut en compte, quins no s'han tingut en compte i les raons que n'han motivat l'acceptació o el rebuig, cosa que en el cas objecte de supervisió sembla que no s'ha complert.

5. La participació ciutadana

La participació ciutadana es configura com un espai per permetre que la ciutadania pugui proposar, discutir, debatre i coproduir les polítiques públiques, i generar coneixement compartit i mutu entre la ciutadania i l'Administració.

Aquí ens referim a l'apartat 23 del preàmbul del Reglament de participació ciutadana, aprovat pel Plenari del Consell Municipal en la seva sessió celebrada el dia 27 de maig de 2022. Expressa que el dret a la participació ciutadana reconegut en la Llei 22/1998, de 30 de desembre, de la Carta municipal de Barcelona, i principi que informa l'Administració municipal, és una opció estratègica i estructural de l'Ajuntament de Barcelona i ha d'acompanyar les seves actuacions, especialment les que estan relacionades directament amb la qualitat de vida de la ciutadania i amb tot allò que afecti la seva quotidianitat.

L'article 62 del reglament defineix els Consells de Barri com els òrgans d'enfortiment comunitari i de participació política de la ciutadania en les qüestions que afecten el

territori. La seva finalitat és ser canals de participació ciutadana en el desenvolupament de polítiques públiques de proximitat i convivència i afavorir la cohesió social i la millora de la qualitat de vida.

L'article 65.3 estableix que les peticions i propostes que presentin les persones representants d'entitats i els ciutadans i ciutadanes s'han de contestar en un termini màxim de trenta dies.

Tot i que el Districte sosté que està en contacte de forma permanent amb aquesta Associació, no sembla que en el cas que ens ocupa hagi estat així.

En aquest punt volem destacar que en les actuacions que fa la Sindicatura en els territoris de la ciutat, una de les queixes més recurrents que ens traslladen les persones representats de les entitats i la ciutadania és la relacionada amb els efectes que tenen els resultats o les aportacions realitzades en els processos de participació.

No desconeixem la legitimitat de què disposa l'Ajuntament per fer ús de les facultats de decisió, ja que cal tenir en compte que el consistori ha d'actuar sempre d'acord amb l'interès general. Tanmateix, no es poden obviar les tensions que poden derivar-se del fet que els resultats dels processos participatius no siguin vinculants. La voluntat participativa està molt present a Barcelona i el veïnat reclama tenir un pes en la producció de la nova ciutat. Més enllà de la democràcia representativa, **es vol coproduir ciutat**. A més, cal tenir en compte que la participació significa una aportació personal i comunitària de temps, dedicació i coneixement, que han de revertir d'una manera o altra en quelcom útil per a la societat.

El principi de **bona administració i d'eficàcia** dels serveis públics està recollit en el dret de la Unió Europea (article 41 de la Carta de drets fonamentals), en els articles 9.3 i 103 de la Constitució espanyola, i en l'article 3 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, del règim jurídic del sector públic administratiu comú. Aquest dret implica disposar d'una Administració que presti el màxim nombre de serveis amb els millors estàndards de qualitat, que respecti els drets i els interessos legítims de la ciutadania, i capaç de resoldre els problemes de les persones d'una manera àgil i eficaç.

Així mateix, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, aprovada l'any 2000, esmenta, en l'article XXIII, quan es refereix a l'eficàcia dels serveis públics com a indicatiu d'una bona administració, que les autoritats locals han de garantir l'eficàcia dels serveis públics i la seva adaptació a les necessitats de les persones usuàries.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes

aplicables, conclou que, en aquest cas, **les actuacions del Districte de Sants-Montjuïc no han estat eficaces per garantir el dret a la informació de l'Associació promotora de la queixa.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Districte de Sants-Montjuïc** que en les sessions de retorn dels Consells de Barri es doni resposta a les qüestions plantejades per la ciutadania.
- **Suggerir al Districte de Sants-Montjuïc** que valori la instal·lació d'una barana a les escales d'accés a la zona infantil de la plaça de Cal Muns.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.